

Duże Komentarze Becka

Karta
Praw Podstawowych
Unii Europejskiej

Komentarz

Pod redakcją
prof. Andrzeja Wróbla

Wydawnictwo C. H. Beck

Duże Komentarze Becka

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej

Komentarz

Redaktor

prof. dr hab. **Andrzej Wróbel**

Autorzy

dr **Anna Błachnio-Parzych**, dr **Jerzy Jendrośka**, prof. INP PAN dr hab. **Ireneusz C. Kamiński**, dr **Krystyna Kowalik-Bańczyk**, dr **Sylwia Majkowska-Szulc**, prof. UMK dr hab. **Justyna Maliszewska-Nienartowicz**, **Mirosława Malczewska**, dr **Dawid Miąsik**, dr hab. **Leszek Mitrus**, dr hab. **Anna M. Potyrała**, dr hab. **Nina Półtorak**, dr **Ewa Skibińska**, prof. dr hab. **Jacek Sobczak**, dr **Witold Sobczak**, dr **Marzena Szablowska**, dr **Monika Szwarc-Kuczer**, dr hab. **Monika Tomaszewska**, dr **Agata Wnukiewicz-Kozłowska**, prof. dr hab. **Andrzej Wróbel**

WYDAWNICTWO C.H. BECK
WARSZAWA 2013

Propozycja cytowania:
J. Sobczak, w: *Karta Praw Podstawowych UE. Komentarz*, pod red. *A. Wróbla*,
Warszawa 2013

Poszczególne części opracowali:

Anna Błachnio-Parzych: objaśnienia do art. 6
Jerzy Jendrośka: objaśnienia do art. 37
Ireneusz C. Kamiński: objaśnienia do art. 2, 9, 10 pkt I oraz Tytułu II
Krystyna Kowalik-Bańczyk: objaśnienia do art. 41, 48 ust. 2, Tytułu VI
oraz Protokołu Nr 30
Sylvia Majkowska-Szulc: objaśnienia do art. 23–24
Justyna Maliszewska-Nienartowicz: objaśnienia do art. 20
Mirosława Malczewska: objaśnienia do art. 35
Dawid Miąsik: objaśnienia do art. 16–17, 36, 38
Leszek Mitrus: objaśnienia do art. 27–34 oraz Tytułu IV
Anna M. Potyrała: objaśnienia do art. 18–19
Nina Półtorak: objaśnienia do art. 47 akapitów 2–3
Ewa Skibińska: objaśnienia do art. 15
Jacek Sobczak: objaśnienia do art. 7–8, 10 pkt II, art. 11, 13–14
Witold Sobczak: objaśnienia do art. 4–5, 10 pkt II
Marzena Szablowska: objaśnienia do art. 25–26
Monika Szwarz-Kuczer: objaśnienia do art. 39–40, 42–46, 48 ust. 1, art. 49–50
oraz Tytułu V
Monika Tomaszewska: objaśnienia do art. 23–24
Agata Wnukiewicz-Kozłowska: objaśnienia do art. 3
Andrzej Wróbel: objaśnienia do art. 1, 2 pkt I–II, art. 12, 21–22, 47 akapitu 1,
art. 51–54, zdania wstępnego, Preambuły oraz Tytułów I, III i VII

Redaktor koordynujący: Wioleta Beczek

© **Wydawnictwo C.H. Beck 2013**

Wydawnictwo C.H. Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H. Beck
Druk i oprawa: Totem, Inowrocław

ISBN 978-83-255-3906-1

ISBN e-book 978-83-255-3907-8

Spis treści

Przedmowa	VII
Wykaz skrótów	IX
1. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej	
Wprowadzenie	3
Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej	9
Preambuła	9
Tytuł I. Godność	28
Wprowadzenie	28
Art. 1–5	29
Tytuł II. Wolności	192
Wprowadzenie	192
Art. 6–19	194
Tytuł III. Równość	691
Wprowadzenie	691
Art. 20–26	694
Tytuł IV. Solidarność	854
Wprowadzenie	857
Art. 27–38	861
Tytuł V. Prawa obywatelskie	1079
Wprowadzenie	1079
Art. 39–46	1081
Tytuł VI. Wymiar sprawiedliwości	1166
Wprowadzenie	1166
Art. 47–50	1169
Tytuł VII. Postanowienia ogólne dotyczące wykładni i stosowania Karty	1292
Wprowadzenie	1292
Art. 51–54	1299

2. Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wyciąg)

Protokół w sprawie stosowania Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej do Polski i Zjednoczonego Królestwa	1415
Art. 1–2	1416
Indeks rzeczowy	1435

Przedmowa

Ochrona praw podstawowych w Unii Europejskiej nabrała nowego znaczenia i impetu w rezultacie wejścia w życie Traktatu z Lizbony oraz Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Zmiany stanu prawnego w tej dziedzinie należy ocenić jako rewolucyjne nie tylko z perspektywy zapewnienia należytego standardu ochrony praw podstawowych w Unii Europejskiej, ale także w kontekście rozwoju koncepcji „wielopoziomowego” konstytucjonalizmu europejskiego, uwzględniającego nie tylko „dialog sędziów”, ale także „dialog systemów prawnych”.

Rzeczpospolita Polska wprawdzie podpisała protokół Nr 30, który ograniczał zakres zastosowania Karty Praw Podstawowych w stosunku do Polski, jednakże znaczenie konstytucyjno-prawne tego ograniczenia zostało poddane w wątpliwość w rezultacie wyroku TS z 21.12.2011 r., C-411/10 i C-493/10, *N.S. przeciwko Secretary of State for the Home Department et M.E. i inni przeciwko Refugee Applications Commissioner i Minister for Justice, Equality and Law Reform* (Zb.Orz. 2011), w którym jednoznacznie stwierdzono, że po pierwsze – protokół: „nie podważa zastosowania karty wobec Zjednoczonego Królestwa czy wobec Polski”, po drugie: „art. 1 ust. 1 protokołu (Nr 30) potwierdza treść art. 51 karty dotyczącego jej zakresu stosowania, a nie ma na celu zwolnienia Rzeczypospolitej Polskiej i Zjednoczonego Królestwa z obowiązku przestrzegania postanowień karty ani uniemożliwienia sądom i trybunałom w tych państwach członkowskich czuwania nad przestrzeganiem tych postanowień”.

Podstawowym celem i założeniem niniejszego Komentarza jest przedstawienie aktualnego stanu prawnego w dziedzinie ochrony praw podstawowych w Unii Europejskiej. Autorzy mają także nadzieję, że wyrażane w Komentarzu opinie, poglądy i stanowiska odnośnie do szczegółowych zagadnień prawnych, przyczynią się do stopniowego rozwoju dogmatyki praw podstawowych, a także będą pomocne w definiowaniu i rozwiązywaniu problemów prawnych ujawniających się w procesie stosowania i wykładni postanowień Karty.

Niniejszy komentarz do Karty Praw Podstawowych UE uwzględni stan prawny na dzień 1.10.2012 r.

Warszawa, 30 października 2012 r.

prof. dr hab. *Andrzej Wróbel*

Wykaz skrótów

1. Akty prawne

- CEDAW Konwencja w sprawie Likwidacji Wszelkich Form Dyskryminacji Kobiet (*Convention on the Elimination of Discrimination against Women*) uchwalona rezolucją Nr 34/180 Zgromadzenia Ogólnego ONZ z 18.12.1979 r.
- EKB Konwencja o ochronie praw człowieka i godności istoty ludzkiej w odniesieniu do zastosowań biologii i medycyny (Konwencja Biomedyczna) z 4.4.1997 r. (Dz.Urz. MZ z 2009 r. Nr 10, poz. 45)
- EKPCz Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
- EKS Europejska Karta Społeczna z 18.10.1961 r. (Dz.U. z 1999 r. Nr 8, poz. 67 ze zm.)
- GATS Układ Ogólny w sprawie Handlu Usługami (*General Agreement on Trade in Services*)
- KC ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.)
- KK ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 ze zm.)
- KNZ Karta Narodów Zjednoczonych z 26.6.1945 r. (Dz.U. z 1947 r. Nr 23, poz. 90 ze zm.)
- Konstytucja MOP .. Konstytucja Międzynarodowej Organizacji Pracy z 9.10.1946 r. (Dz.U. z 1948 r. Nr 43, poz. 308 ze zm.)
- Konstytucja RP ... Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze sprost. i ze zm.)
- Konwencja
berneńska Akt Paryski Konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych sporządzony w Paryżu 24.7.1971 r. (Dz.U. z 1990 r. Nr 82, poz. 474)
- Konwencja
genewska Konwencja dotycząca statusu uchodźców z 28.7.1951 r. (Dz.U. z 1991 r. Nr 119, poz. 515)

Wykaz skrótów

- Konwencja Nr 87 . . Konwencja MOP Nr 87 z 9.7.1948 r. dotycząca wolności związkowej i ochrony praw związkowych (Dz.U. z 1958 r. Nr 29, poz. 125)
- Konwencja Nr 98 . . Konwencja MOP Nr 98 z 1.7.1949 r. dotycząca stosowania zasad prawa organizowania się i rokowań zbiorowych (Dz.U. z 1958 r. Nr 29, poz. 126)
- Konwencja Nr 102 . . Konwencja MOP Nr 102 z 28.6.1952 r. dotycząca minimalnych norm zabezpieczenia społecznego (Dz.U. z 2005 r. Nr 93, poz. 775)
- Konwencja Nr 151 . . Konwencja MOP Nr 151 z 27.6.1978 r. dotyczącej ochrony prawa organizowania się i procedury określania warunków zatrudnienia w służbie publicznej (Dz.U. z 1994 r. Nr 22, poz. 78)
- Konwencja Nr 158 . . Konwencja MOP Nr 158 z 2.6.1982 r. dotycząca rozwiązania stosunku pracy z inicjatywy pracodawcy (www.mop.pl)
- Konwencja Nr 182 . . Konwencja MOP Nr 182 z 17.6.1999 r. dotycząca zakazu i natychmiastowych działań na rzecz eliminowania najgorszych form pracy dzieci (Dz.U. z 2004 r. Nr 139, poz. 1474)
- Konwencja
wiedeńska Konwencja wiedeńska o prawie traktatów z 23.5.1969 r. (Dz.U. z 1990 r. Nr 74, poz. 439)
- Konwencja
wykonawcza Konwencja wykonawcza do Układu z Schengen z 14.6.1985 r. (Dz.Urz. WE z 2000 r. L Nr 239, s. 19)
- KP ustawa z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.)
- KPDz Konwencja o Prawach Dziecka z 20.11.1989 r. (Dz.U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 ze zm.)
- KPP Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 30.3.2010 r. (Dz.Urz. UE C Nr 83, s. 389)
- KWUS Konwencja Wykonawcza do Układu z Schengen z 14.6.1985 r.
- MPPGSiK Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z 19.12.1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 169)
- MPPOiP Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 19.12.1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167)

PDPCz	Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (przyjętej w dniu 10.12.1948 r. przyjęta rezolucją 217A (III) przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych)
PrAut	ustawa z 4.2.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.)
Protokół nowojorski	Protokół dotyczący statusu uchodźców z 31.1.1967 r.
Protokół Nr 30	Protokół Nr 30 z 30.3.2010 r. w sprawie stosowania Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej do Polski i Zjednoczonego Królestwa (Dz.Urz. UE C Nr 83, s. 313)
PrPras	ustawa z 26.1.1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. Nr 5, poz. 24 ze zm.)
TEWEA	Traktat o Europejskiej Wspólnocie Energii Atomowej
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej z 30.3.2010 r. (Dz.Urz. UE C Nr 83, s. 89)
Traktat EWG	Traktatu Ustanawiającego Europejską Wspólnotę Gospodarczą
Traktat z Lizbony	Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską podpisany w Lizbonie 13.12.2007 r. (Dz.Urz. UE C Nr 306, s. 1)
TUE	Traktat o Unii Europejskiej z 7.2.1992 r. (Dz.Urz. UE C Nr 191, s. 1 ze zm.)
WKPPSP	Wspólnotowa Karta Podstawowych Praw Socjalnych Pracowników przyjęta w Strasbourgu 9.12.1989 r.
TWE	Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30)
UŚOZ	ustawa z 27.8.2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.)
Wyjaśnienia	Wyjaśnienia dotyczące Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 14.12.2007 r. (Dz.Urz. UE C Nr 303, s. 17)
ZEKS	Zrewidowana Europejska Karta Społeczna z 3.5.1996 r.

2. Organy, organizacje i instytucje

CEHAR	Komitet ds. Azylu Terytorialnego, Uchodźców i Bezpaństwowców
-------	--

Wykaz skrótów

CEAS	<i>Common European Asylum System</i> (Wspólny Europejski System Azylowy)
EKomPCz	Europejska Komisja Praw Człowieka
ETPCz	Europejski Trybunał Praw Człowieka
ETS	Europejski Trybunał Sprawiedliwości
EWG	Europejska Wspólnota Gospodarcza
KE	Komisja Europejska
MOP	Międzynarodowa Organizacja Pracy
MTPCz	Międzjamerykańskiego Trybunału Praw Człowieka
OECD	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych
PE	Parlament Europejski
RE	Rada Europy
RPO	Rzecznik Praw Obywatelskich
RPO UE	Rzecznik Praw Obywatelskich Unii Europejskiej
SN	Sąd Najwyższy
SPI	Sąd Pierwszej Instancji
TK	Trybunał Konstytucyjny
TS	Trybunał Sprawiedliwości
TSUE	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
UEFA	Europejska Federacja Piłki Nożnej
WHO	Światowa Organizacja Zdrowia

3. Czasopisma

Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz.	Dziennik Urzędowy
EPS	Europejski Przegląd Sądowy
ICCPR	The International Covenant on Civil and Political Rights
MoPod	Monitor Podatkowy
MWR	Medycyna Wieku Rozwojowego
NP	Nowe Prawo
OJ	Official Journal
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna
OSNCPiUS	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Seria A
Pal.	Palestra
PiM	Prawo i Medycyna
PiP	Państwo i Prawo

PiZS	Praca i Zabezpieczenie Społeczne
PiŻ	Prawo i Życie
PPE	Przegląd Prawa Europejskiego
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
Prz. Sejm.	Przegląd Sejmowy
RPEiS	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
PS	Prawo Sądowe
SC	Studia Cywilistyczne
SP	Studia Prawnicze
Zb.Orz.	Zbiór Orzeczeń
ZNUJ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego

4. Inne skróty

bhp	bezpieczeństwo i higiena pracy
ENA	Europejski nakaz aresztowania
<i>EURES</i>	Europejska Służba Zatrudnienia (<i>European Employment Services</i>)
KBWE	Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie
orz.	orzeczenie
pkt	punkt (-y)
uchw. SN(7)	uchwała Sądu Najwyższego w składzie 7 sędziów

1. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej

z dnia 30 marca 2010 r. (Dz.Urz. UE C Nr 83, poz. 389)

Parlament Europejski, Rada i Komisja uroczyście ogłaszają Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej w brzmieniu przedstawionym poniżej:

Wprowadzenie

Spis treści

	Nb
I. Uwagi ogólne	1
II. Karta Praw Podstawowych	4
III. Akcesja UE do Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności	9

I. Uwagi ogólne

1. Karta Praw Podstawowych stanowi tylko jeden z filarów praw 1 podstawowych w UE, ponieważ zgodnie z art. 6 ust. 2 zd. 1 TUE: „Unia przystępuje do europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”, a przystąpienie do tej Konwencji „nie ma wpływu na kompetencje Unii określone w Traktatach” (ust. 2 zd. 2), a ponadto: „Prawa podstawowe, zagwarantowane w europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz wynikające z tradycji konstytucyjnych wspólnych Państwom Członkowskim, stanowią część prawa Unii jako zasady ogólne prawa”. W rezultacie tych postanowień ochrona praw podstawowych w UE wspiera się na **trzech filarach traktatowych**, a mianowicie:

- 1) Karcie Praw Podstawowych,
- 2) akcesji Unii do Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) oraz
- 3) prawach podstawowych jako zasadach ogólnych (prawa unijnego).

2. Skuteczna **ochrona praw podstawowych** wymaga harmonijnego 2 współlistnienia i współdziałania tych trzech mechanizmów, co z kolei wymaga dostatecznie precyzyjnego zdefiniowania relacji między nimi oraz ich prawnego charakteru. W pewnym zakresie relacje te są określone w Karcie, zwłaszcza gdy chodzi o stosunek między prawami podstawowymi,

uznanymi w Karcie, i prawami oraz wolnościami gwarantowanymi Konwencją, a także między prawami podstawowymi, uznanymi w Karcie, i zasadami ogólnymi prawa UE (zob. komentarze do Tytułu VII) oraz prawami podstawowymi gwarantowanymi Kartą a swobodami traktatowymi (zob. komentarze do Tytułu VII).

- 3 3. Na wskazane wyżej traktatowe mechanizmy ochrony praw podstawowych oddziałują wzajemnie międzynarodowe systemy ochrony praw i wolności człowieka oraz krajowe systemy ochrony praw konstytucyjnych (zob. komentarz do Tytułu VII), co dodatkowo komplikuje złożony problem wzajemnych relacji między tymi systemami i mechanizmami.

II. Karta Praw Podstawowych

- 4 1. Do wejścia w życie Traktatu z Lizbony charakter prawny Karty był sporny. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej została uroczystie proklamowana najpierw w dniu 7.12.2000 r. w Nicei (Dz.Urz. UE C Nr 364, s. 1), a następnie w dniu 12.12.2007 r. w Strasburgu (Dz.Urz. C Nr 303, s. 1 oraz Dz.Urz. UE z 2010 r. C Nr 83, s. 389). Karta wprawdzie nie obowiązywała w znaczeniu prawnym, lecz wywoływała różnorodne skutki prawne w rezultacie związania się jej przepisami przez organy, instytucje i jednostki organizacyjne Unii, w szczególności uwzględniania Karty w procesie stanowienia prawa unijnego (kontrola prewencyjna prawa pochodnego) czy tworzenia nowych organów i jednostek organizacyjnych Unii, jak np. **Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich** (2002) i **Europejskiej Agencji Praw Podstawowych**. Karta stopniowo zyskiwała na znaczeniu w procesie sądowego stosowania prawa, zarówno w orzecznictwie sądów unijnych, jak i krajowych trybunałów konstytucyjnych. Sądy unijne przyjmowały zgodnie, że wprawdzie „karta ta nie stanowi wiążącego aktu prawnego”, to jednak:

- 1) prawodawca wspólnotowy uznaje jej wagę, „potwierdzając, w motywie drugim dyrektywy, że dyrektywa ta przestrzega zasad uznanych nie tylko przez art. 8 EKPC, lecz również przez kartę” (wyr. ETS z 27.6.2006 r., C-540/03, *Parlament Europejski przeciwko Radzie Unii Europejskiej*, Zb.Orz. 2006, s. I-5769, pkt 38);
- 2) jako źródło odniesień prawnych zawiera informacje o prawach podstawowych zagwarantowanych w prawie wspólnotowym lub prawa te potwierdza (opinia rzecznik generalnej *Kokkott* przedstawiona w dniu 8.9.2005 r., C-540/03, *Parlament Europejski przeciwko Radzie Unii Europejskiej*, Zb.Orz. 2006, s. I-5769, pkt 108 oraz z 14.10.2004 r., C-387/02, C-391/02 i C-403/02, *Postępowania karne przeciwko Silvio Berlusconi, Sergio Adelchi i Marcello Dell’Utri i in.*, Zb.Orz. 2005, s. I-3565, pkt 83; opinia rzecznika generalnego *Poiarasa Madura*

1. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej

- przedstawiona w dniu 29.6.2004 r., C-181/03 P, *Albert Nardone przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zb.Orz. 2005, s. I-199, pkt 51; opinia rzecznika generalnego *Mischa* przedstawiona w dniu 20.9.2001 r., C-20/00 i C-64/00, *Booker Aquacultur Ltd i Hydro Seafood GSP Ltd przeciwko The Scottish Ministers*, Zb.Orz. 2003, s. I-7411, pkt 126; opinia rzecznika generalnego *Tizzana* przedstawiona w dniu 8.2.2001 r., C-173/99, *The Queen przeciwko Secretary of State for Trade and Industry, ex parte Broadcasting, Entertainment, Cinematographic and Theatre Union (BECTU)*, Zb.Orz. 2001, s. I-4881, pkt 28 oraz opinia rzecznika generalnego *Légera* przedstawiona w dniu 10.7.2001 r., C-353/99 P, *Rada Unii Europejskiej przeciwko Heidi Hautala*, Zb.Orz. 2001, s. I-9565, pkt 82 i 83);
- 3) ma znaczenie w procesie wykładni prawa wspólnotowego (opinia rzecznika generalnego *Trstenjak* przedstawiona w dniu 24.1.2008 r., C-350/06 oraz C-520/06, *Gerhard Schultz-Hoff przeciwko Deutsche Rentenversicherung Bund i Stringer i in. przeciwko Her Majesty's Revenue and Customs*, Zb.Orz. 2009, s. I-179, pkt 52; opinia rzecznika generalnego *Trstenjak* przedstawiona w dniu 7.5.2009 r., C-227/08, *Eva Martín Martín przeciwko EDP Editores SL*, Zb.Orz. 2009, s. I-11939, pkt 47);
- 4) potwierdza istnienie praw podstawowych, uznanych dotychczas za zasady ogólne prawa unijnego, np. art. 47 KPP potwierdza zasadę skutecznej ochrony sądowej [wyroki ETS: z 13.3.2007 r., C-432/05, *Unibet (London) Ltd i Unibet (International) Ltd przeciwko Justitiekanslern*, Zb.Orz. 2007, s. I-2271, pkt 37; z 3.9.2008 r., C-402/05 P i C-415/05 P, *Yassin Abdullah Kadi i Al Barakaat International Foundation przeciwko Radzie Unii Europejskiej i Komisja Wspólnot Europejskich*, Zb.Orz. 2008, s. I-6351, pkt 335; z 16.12.2008 r., C-47/07 P, *Masdar (UK) Ltd przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zb.Orz. 2008, s. I-9761, pkt 50; z 16.7.2009 r., C-385/07 P, *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zb.Orz. 2009, s. I-6155, pkt 178–179].

2. Do Karty Praw Podstawowych odwoływał się także ETPCz (np. 5 zwłaszcza wyrok z 11.7.2002 r., 28957/95, *Affaire Christine Goodwin przeciwko Royaume-uni*, pkt 58, 100 i wyrok z 30.6.2005 r., 45036/98, *Bosphorus hara yollari turizm ve ticaret anonim sirketi przeciwko Ireland*, pkt 80; zob. także wyrok z 17.9.2009 r., *Scopolla przeciwko Włochom* (Nr 2), pkt 105).

3. Z dniem 1.12.2009 r., tj. z dniem wejścia w życie Traktatu 6 z Lizbony, Karta Praw Podstawowych stała się **częścią prawa pierwotnego/traktatowego UE**. Zgodnie bowiem z nowym brzmieniem art. 6 TFUE: „Unia uznaje prawa, wolności i zasady określone w Karcie praw